WZORCOWA REWITALIZACJA W CZERWIŃSKU NAD WISŁĄ

Posted on 23 marca 2023

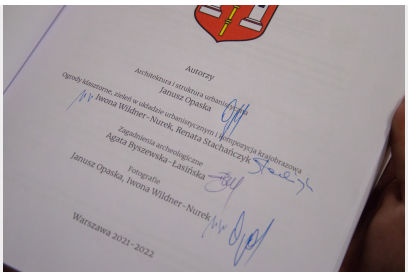

Czerwińsk nad Wisłą to wyjątkowe miejsce na mapie Mazowsza. Znajdują się tu niezwykle cenne zabytki. W ramach projektu „Wzorcowa Rewitalizacja" powstało opracowanie naukowe „Studium ochrony wartości kulturowych miasta Czerwińsk na Wisłą", przygotowane przez interdyscyplinarny zespół pracowników Narodowego Instytutu Dziedzictwa. 10 marca, podczas uroczystego spotkania, miało miejsce przekazanie opracowania, przedstawicielom interesariuszy tamtejszej rewitalizacji: burmistrzowi, Marcinowi Gortatowi oraz proboszczowi sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia, ks. Łukaszowi Mastalerzowi SDB.

Historyczny układ urbanistyczny Czerwińska nad Wisłą, jego drewniana zabudowa związana z represjami po powstaniu styczniowym, posiada wyjątkową wartość historyczną. W mieście znajduje się również XII-wieczne opactwo Kanoników Regularnych, którego wartość historyczną oraz krajobrazowo-przestrzenną doceniono prestiżowym tytułem Pomnik Historii.

Narodowy Instytut Dziedzictwa w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, realizował projekt „Wzorcowa Rewitalizacja", którego celem było wsparcie gmin w procesach planowania i wdrażania Gminnych Programów Rewitalizacji. Eksperci NID wraz z miejscowymi interesariuszami rewitalizacji przygotowywali kompleksowe opracowania, w tym zakresie, między innymi dla Czerwińska nad Wisłą. Podczas spotkania, Bogusław Chmiel, zastępca dyrektora NID, przypomniał, na jaki rodzaj wsparcia mogli liczyć interesariusze rewitalizacji z Czerwińska nad Wisłą:

– W tym czasie korzystaliście Państwo z dedykowanych szkoleń w zakresie właściwego ujmowania dziedzictwa w procesie przygotowywania i wrażania rewitalizacji oraz zorganizowaliśmy dla Państwa wizytę studyjną w Opolu Lubelskim.

Spotkanie było okazją do przekazania, na ręce burmistrza Marcina Gortata, wyjątkowego opracowania naukowego „Studium ochrony wartości kulturowych miasta Czerwińsk na Wisłą", które zostało przygotowane przez interdyscyplinarny zespół pracowników Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

– Chcemy Państwu przekazać wyjątkowe opracowanie naukowe: „Studium ochrony wartości kulturowych miasta Czerwińsk na Wisłą". (...) Mam nadzieję, że przygotowane przez nas opracowanie pozwoli Państwu na właściwe zarządzanie wyjątkowym dziedzictwem, będącym pod opieką gminy. Na przygotowanie i przyjęcie gminnej ewidencji zabytków, gminnego programu opieki nad zabytkami oraz gminnego programu rewitalizacji. Mam również nadzieję, że dokumenty te będą wykorzystywały lokalnego dziedzictwa dla rozwoju Czerwińska, ale również będą służyły jego ochronie, renowacji i popularyzacji – powiedział Bogusław Chmiel.

Opracowanie obejmuje część miasta Czerwińsk nad Wisłą, w granicach kompozycji krajobrazowej obejmującej trzy wzgórza rozdzielone jarami, układ urbanistyczny miasteczka rozlokowanego poniżej, na stokach tych wzgórz schodzących do Wisły oraz zlokalizowane w najbliższym otoczeniu: drogi i aleje dojazdowe, jary, Kopiec Kościuszki i nadbrzeże rzeki Wisły. Zakres opracowania ustalono na podstawie materiałów źródłowych i rozpoznania terenowego, które wykonano na początku pracy nad tematem.

Studium dedykowane miastu Czerwińsk nad Wisłą, składa się z trzech bogato ilustrowanych tomów, zawierających nie tylko fotografie, ale również rysunki i plansze wielkoformatowe. Tom pierwszy obejmuje omówienie uwarunkowań prawnych, rys historyczny miejscowości oparty na załączonych źródłach archiwalnych oraz formy ochrony konserwatorskiej i przyrodniczej znajdujące się na badanym obszarze.

Drugi tom zawiera wytyczne do ochrony układu przestrzennego obszaru opracowania i jego elementów oraz katalog zabytków architektury i budownictwa, układu urbanistycznego i zieleni zabytkowej. Ponadto ujęto w nim niematerialne dziedzictwo kulturowe mieszkańców Czerwińska nad Wisłą oraz katalog stanowisk archeologicznych wraz z niezwykle ciekawą historią badań archeologicznych na terenie miasta. Ostatnią częścią tego tomu są Rekomendacje do programu rewitalizacji.

Trzeci tom zawiera rysunki i plansze dotyczące układu kompozycyjno-przestrzennego Zespołu sakralnego i miasteczka. Zmieszczono w nim również plansze wielkoformatowe inwentaryzujące zasoby dziedzictwa i wskazujące kierunki koniecznej ochrony zachowanych elementów historycznej kompozycji krajobrazowej.

Projekt „Wzorcowa rewitalizacja" w Czerwińsku był realizowany również we współpracy z sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia, wchodzącej w skład opactwa Kanoników Regularnych. Dlatego tego dnia nastąpiło również przekazanie kolejnego egzemplarza „Studium ochrony wartości kulturowych miasta Czerwińsk na Wisłą" proboszczowi sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia, ks. Łukaszowi Mastalerzowi SDB.

Dawne opactwo Kanoników Regularnych w Czerwińsku nad Wisłą, które obecnie jest pod opieką księży Salezjanów, to niezwykle cenny zabytek, wpisany na prestiżową listę Pomników Historii. Miejsce to było świadkiem ważnych wydarzeń w dziejach Polski oraz miało związek z wieloma znanymi postaciami historycznymi: królami, książętami, biskupami. Zabytek ten należy do wąskiego grona dzieł architektury w stylu romańskim o najwyższej wartości artystycznej w skali kraju, a realizacje rzeźbiarskie i malarskie, z których słynie: romański portal i polichromie, to unikaty w tej części Europy. Kościół konwentualny jest jednym z najlepiej zachowanych przykładów architektury romańskiej w Polsce.

Więcej informacji na temat programu „Wzorcowa Rewitalizacja" na: http://samorzad.nid.pl/rewitalizacja/

CZERWIŃSK NAD WISŁĄ

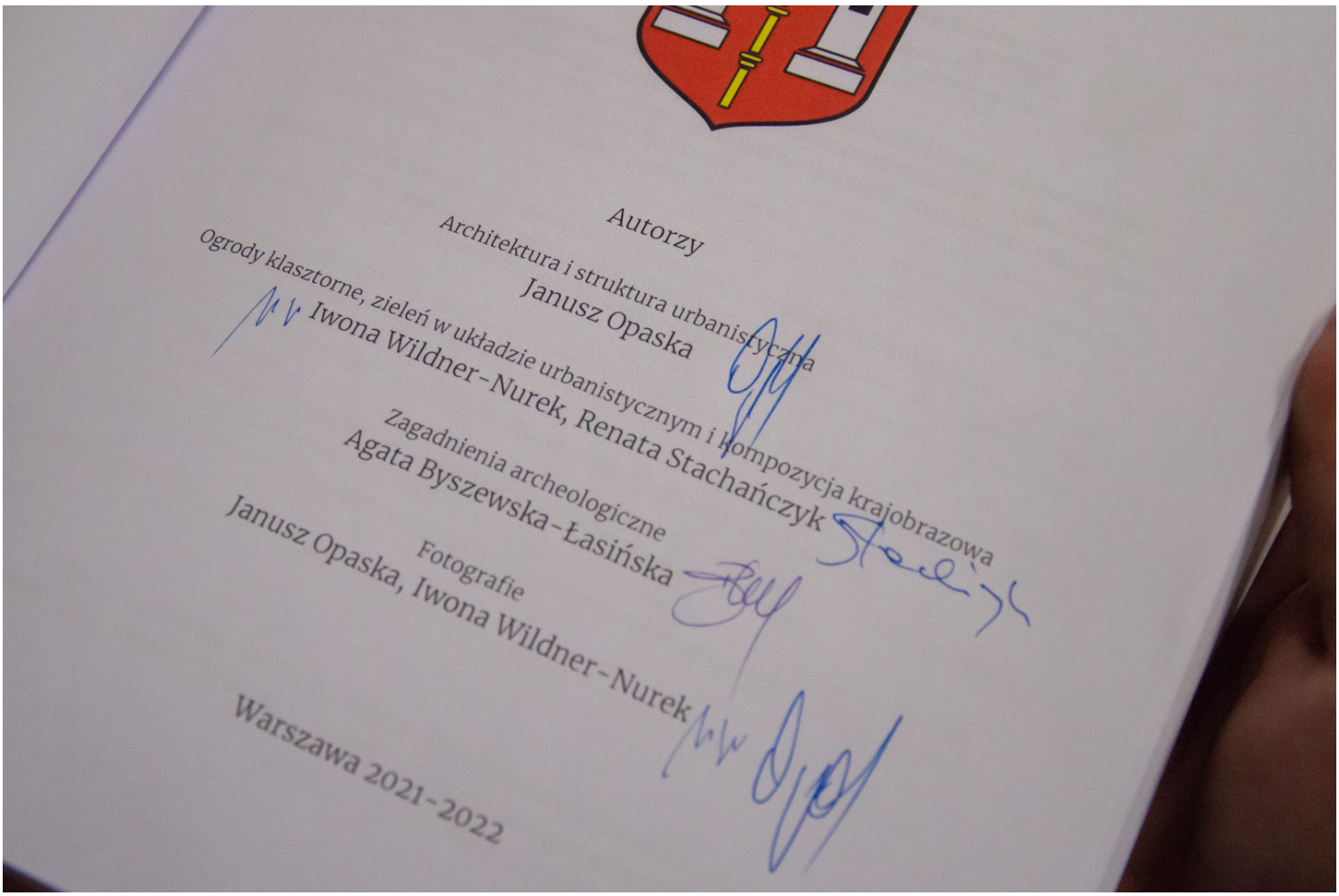
Autorzy
Architektura i struktura urbanistyczna
Janusz Opaska
Ogrody klasztorne, zieleń w układzie urbanistycznym i kompozycja krajobrazowa
Iwona Wildner-Nurek, Renata Stachańczyk
Zagadnienia archeologiczne
Agata Byszewska-Łasińska
Fotografie
Janusz Opaska, Iwona Wildner-Nurek
Warszawa 2021-2022

CZERWIŃSK NAD WISŁĄ –
ZESPÓŁ ZABYTKOWY
WRAZ Z UKŁADEM URBANISTYCZNYM
60